

ZWIĄZKI WYRAZÓW W ZDANIU

Wyrazy w zdaniu występują we wzajemnych związkach.

Wszystkie wyrazy zdania można podzielić na grupy dwuwyrazowe. W każdej z nich jeden wyraz jest wyrazem **określanym** (czyli **nadrzędnym**), a drugi- **określającym** (czyli **podrzędnym**).

Wyraz określający (nadrzędny) uzależnia od siebie wyraz określający (podrzędny), narzucając mu właściwą formę, np. *Nowoczesne obrazy ozdabiały ściany naszego mieszkania.*
podrzed. nadrzed. nadrzed. podrzed. podrzed. nadrzed.

Taki związek dwóch wyrazów, w którym jeden wyraz jest wyrazem nadrzędnym, a drugi podrzędnym, nazywa się **związkiem podrzędnym**. Wyróżniamy następujące związki podrzędne:

- **ZWIĄZEK ZGODY**-wyraz określający (podrzędny) zgadza się z wyrazem określonym (nadrzędnym) w **liczbie, rodzaju i przypadku**, np.
pracowity uczeń zadania domowego
M. l.p. r.m. M.l.p. r.m. D.l.p. r.n. D. l.p. r.n.
W związku zgody wyrazami określonymi są rzeczowniki, jako wyrazy określające występują przymiotniki, imiesłowy przymiotnikowe, zaimki i rzeczowniki, a w funkcji orzeczeń- czasowniki. podm.
+
orzeczk.

ZWIĄZEK
GŁÓWNY
- **ZWIĄZEK RZĄDU** – wyraz podrzędny występuje stale w **formie określonego przypadku, wymaganego przez wyraz nadrzędny**, np.
powieść (kogo?czego?-D.) Żeromskiego
przedstawia (kogo?co?-B.) epokę
W związku rzędu wyrazem określającym, podrzędnym jest rzeczownik (lub zaimek rzeczowny), a wyrazem określonym, nadrzędnym- najczęściej czasownik lub rzeczownik (rzadziej przymiotnik lub imiesłów przymiotnikowy).
- **ZWIĄZEK PRZYNALEŻNOŚCI**- w takim związku występują wyrazy wtedy, gdy wyrazem określającym, **podrzędnym** jest **wyraz nieodmienny**, tj. przysłówki, zaimki przysłowne lub imiesłowy przysłówkowe, a wyrazem określonym, nadrzędnym- czasownik, przymiotnik lub przysłówki. W związku takim nieodmienny wyraz podrzędny łączy się z wyrazem nadrzędnym **bez żadnego formalnego zaznaczenia** tego związku, tj. bez przybierania przez wyrazy podrzędne jakichś specjalnych form, np.
kończyli szybko, przeczytam wieczorem, bardzo nisko, krzając szukał.

Nie zawsze wyrazy występują w związkach podrzędnych, tzn. takich, w których jeden wyraz jest zależny od drugiego. Wyrazy w zdaniu mogą być także względem siebie **równorzędne**, czyli od siebie **niezależne**, np. *Książki i zeszyty leżały na półce. Niebieskie, różowe i żółte kwiaty rosną w ogrodzie.* Takie wyrazy, odgrywające w zdaniu **jednakową rolę**, a więc wobec siebie **równorzędne**, występują w **związku współrzednym**, tworząc **szereg**. Są one jednakowymi częściami mowy lub też odpowiadającymi im zaimkami.